FOTO: TON VAN DEN BORN

◀ *Wim Drost met het oude logo: "Het wordt weer leuk"*

Het Ontwikkelcentrum, ontwikkelaar van leermiddelen voor het groene onderwijs, past zich aan. Zo is het oude logo, letters van bijna een meter hoog, al van het dak gehaald, maar de aanpassing is niet alleen uiterlijk. "Het wordt weer leuk",zegt directeur Wim Drost. Wat betekent leren vanuit de praktijk voor de theorie en voor de positie van zijn organisatie?

Ontwikkelcentrum vernieuwt beeldmerk en business

Balanceren tussen maatwerk en standaardproduct

“We hebben wel minder florissante jaren meegemaakt, maar de huidige ontwikkeling van het leren vind ik heel prettig. We zijn hier allemaal onderwijsdieren. Als het over leren gaat, dan gaan de oogjes glimmen, en het gaat weer echt over leren.”
“Ik vond de KS 2000+ meer op afstand staan, ook voor ons. Het was meer van hetzelfde, maar nu worden echte stappen gezet. Het gaat over de leerling, de student, de aansluiting met het bedrijfsleven, de effectiviteit van leren. Dat zijn leuke onderwerpen. We hebben het natuurlijk ook wel over structuren en juridische zaken, maar het gaat fundamenteel nu ergens over. Dat is leuk.”
“We bestaan als Ontwikkelcentrum niet omdat er zo nodig leermiddelen moeten zijn. Wij bestaan omdat er leren is; waarbij die leermiddelen dan natuurlijk wel nodig zijn. In de leersituatie is een hele mooie innovatie gaande en dat betekent dat leermiddelen ook innoveren.”
“Bij de KS 2000+ waren er allerlei schermutselingen waardoor we aanvankelijk een beetje buiten beeld raakten. Uiteindelijk moesten we het wel doen en we hebben ons toen enorm uit de naad gewerkt. Over de theoriecomponent van het resultaat zijn de scholen tevreden. Dat zien we in onderzoeken. Bij de opdrachten is dat veel minder. We hebben ontzettend hard gewerkt in niet zo gunstige omstandigheden en je ziet dat het resultaat daar ook naar is.”
“Nu zitten we weer veel dichter op de klant. Dichter op het leerproces zelf. Er wordt ook geëxperimenteerd voordat dingen heel grootschalig ingevoerd worden. Het spreekt ons beter aan dan de situatie van toen.”

Weg

“Bij experimenten met natuurlijk leren kun je de opvatting hebben dat er geen leermiddelen nodig zijn. Je moet ervaren om competent te worden. Je moet in situaties gebracht worden waarin je het aan te leren gedrag kunt oefenen. Maar alleen dat is denk ik te weinig.”
“Als je wilt leren wat het is om ondernemer in een bloemenwinkel te zijn, is het bijvoorbeeld onvoldoende om alleen te kijken of stage te lopen. Wat heeft een biedermeiertje te maken met de exploitatie? Er komt ook administratie, commercie, vakkennis en klantgedrag bij. Dus je hebt naast ervaring en training nog een laag nodig om verbindingen te liggen. Hoe bied je dat dan aan? Want die onderste laag is de moeilijkste, en uiteindelijk, denk ik, ook maatgevend.”
“Nee, we komen niet specifiek bij die laag in zicht. Nu zitten we misschien vooral aan de theoretische kant, maar ik vind dat we ook bij stage en de training van vakvaardigheden een rol spelen. Als je zegt wij bieden hulpmiddelen, leermiddelen, dan kun je je ook afvragen: wat heb je nodig voor praktijksituaties en trainingen? Dan kun je denken aan opdrachten en minimale theorie. En voor de onderste laag zouden casusgestuurde leermiddelen heel bruikbaar zijn.”
“We hebben ons afgevraagd waar het primaat ligt van het leren. Dat ligt volgens ons bij de realiadat wil zeggen de leermiddelen die al bestaan en gebruikt worden (vakliteratuur, internet en andere bronnen). Handig, want waarom zou een handboek veehouderij opnieuw gemaakt en aangeschaft worden? Maar als de middelen in de nieuwe situatie niet voldoen, en je kunt legio redenen bedenken waarom dat zou zijn, dan spreken we van een construct. Dan moet je je materiaal aanpassen of nieuw ontwikkelen, iets waarmee je de doelgroep effectief bedient.”
“Ik zie met uiteenlopende wensen en behoeften van individuele leerlingen de diversiteit wel toenemen. Maar aan flexibiliteit zit een grens. Je hebt natuurlijk de mogelijkheden van de digitale wereld, maar het zal je toch op kosten jagen als je iedereen wilt bedienen. Als je meer flexibiliteit en diversiteit wilt, dan krijg je minder standaarddingen. Dus minder spullen van anderen. Dat gaat ten koste van synergie. Dus: waar ligt de balans van standaardisatie en differentiatie, tussen flexibiliteit en synergie? Met die discussie zijn we bezig. Zoals aoc’s zich ook moeten afvragen: waarin willen we uniek zijn en maatwerk leveren en wat is confectie, standaardproduct?”
“Ik bedoel het niet als negatieve opmerking, maar we hebben nog geen wetenschappelijke onderbouwing van deze onderwijsvernieuwing. We moeten onszelf een leerproces gunnen en ook evalueren. Wat is effectief? Dan heb je al twee mijlpalen, namelijk de kosten en de effectiviteit. Als we daar de komende jaren zicht op krijgen.”
“Ik heb wel vertrouwen erin. Zo heb ik gehoord dat hbo’ers op het eind van de opleiding de opdracht kregen: organiseer een congres. Buitengewoon effectief. Ze hebben wel veel coaching nodig en ik moet er niet aan denken dat elke groep studenten dezelfde opdracht zou krijgen. Dan gaat de congreswereld piepen. Maar het idee, daar geloof ik helemaal in.”

Traffic

“We hebben een lange discussie met de AOC Raad gehad over hoe we ten opzichte van elkaar staan. Leidend daarin is uiteindelijk het businessmodel geworden. Conclusie is dat we naar een community groeien. Typerend is dat de klant eigenaar is en medeproducent.”
“Welk gedrag hoort daar bij? Van de klant verwacht je dan dat als er kosten zijn die niet gedekt worden uit opbrengsten je dat met z’n allen opvangt. Net als bijvoorbeeld de premie van de brandverzekering omhoog zou gaan als er veel branden zijn.”
“We maken kosten en daar staan inkomsten tegenover, maar alleen van verkoop aan leerlingen, kunnen we niet bestaan. Dan zou je van elk product dat je maakt er minimaal duizend moeten verkopen. Dus kijk je naar andere inkomsten.”
“De meest voor de hand liggende bron is de subsidie van LNV. Daar zit het nu goed mee. Voor het businessmodel en de gesprekken is dat prettig. LNV ziet dat dat moet.”
“Je kunt ook denken aan wat er in andere sectoren gebeurt, namelijk fondsvorming. Bakkers bijvoorbeeld doen als ze een kilo bloem kopen een klein bedrag in een fonds. Dat hebben we in de groene sector niet. Het bedrijfsleven betaalt niet mee aan leermiddelen. Dat zou een optie kunnen zijn, maar ik ga er niet te hard van uit dat dat gaat lukken.”
“Een andere optie is dat de onderwijsinstelling die mede-eigenaar wordt mee investeert in leermiddelen. Rond KS 2000+ is dat aan de orde geweest en het is doorgerekend naar de leerling. →

FOTO: PIETER BOETZKES

◀ ***Met onderwijsvernieuwing innoveren ook de leermiddelen***

Veel roc's betalen aan een kennisinstelling voor leermiddelenontwikkeling. Die hebben daar dan een consortium voor opgericht. Dat is een denkbaar model."
"Een ander mogelijkheid is crossfinanciering. Dat betekent dat het Ontwikkelcentrum meer doet dan leermiddelenontwikkeling, zorgt dat er op die activiteiten winst ontstaat en dat je dat terugsluist naar leermiddelenontwikkeling. Dat komt heel veel voor."
"De laatste mogelijkheid is dat je aan traffic-vorming gaat doen. Als Ontwikkelcentrum heb je contact met scholen en leerlingen. Die zou je kunnen koppelen aan leveranciers van bijvoorbeeld mobieltjes. Omdat je zo dicht op de klant zit, ben je voor de buitenwereld interessant."
"Die mogelijkheden – verkoop aan leerlingen, subsidie, fondsvorming, scholen die mee investeren, crossfinanciering en traffic – dat zijn de elementen van het businessmodel. Nu is het subsidie en verkoop aan leerlingen, maar ik denk dat gezien de ontwikkelingen dat we naar meer moeten gaan kijken. Het gesprek met de AOC Raad en LNV gaat over welke van die wegen we gaan bewandelen, wat er kan en hoe we dat dan gaan doen. Dat moet uiteindelijk uitmonden in juridisch onderbouwde afspraken. Ik verwacht dat we over een aantal maanden een handtekening kunnen zetten."

Kabinetscrisis

"Wat dat mede-eigenaarschap betekent voor de scholen? Je hebt indirect invloed op de producten, betrokkenheid en ook een morele afnameverplichting. Ik vind verder dat aoc's dan ook een financiële verplichting hebben, maar hoe je dat inkleurt is een tweede."
"De norm is altijd, welke leermiddelen zijn nodig? Het wordt financieel heel moeilijk om diversiteit te handhaven. Goal wil ook niet voor niks de dingen aan elkaar knopen. Ik denk dat dat echt een voorwaarde is, ook voor het Ontwikkelcentrum. Zonder het Goalproject hadden wij het heel moeilijk."
"Ik denk dat die verbinding ook voor de onderwijsvernieuwing vereist is. Die zou anders niet doorgaan. Ik geloof niet dat al die aoc's dat proces afzonderlijk kunnen aflopen. We kunnen niet zonder elkaar."
"In de aoc-geschiedenis had je eerst de weg van mijn eigen toko en dan het gemeenschappelijke. We zitten nu op een andere weg: eerst het gemeenschappelijke. Goal moet de hekken slopen."
"Al de hele geschiedenis van het Ontwikkelcentrum hebben we ook te horen gekregen dat wellicht de subsidie zou wegvallen. Onze dienstverlenende activiteiten zijn ontstaan vanuit de druk dat dit zou gebeuren. Het kan nog steeds. Stel je voor dat we volgend jaar Kabinetscrisis krijgen. Dus de vraag hoe je brood te verdienen, is altijd aan de orde geweest."
"Als de subsidie weg zou vallen, dan veranderen allerlei dingen. Ik zie dat niet als enorm bedreigend. Het is helemaal niet iets waar ik opuit ben, maar als je vraagt 'Is er dan een toekomst?', zeg ik ja. De behoefte aan leermiddelen blijft."
"Soms kiezen scholen bewust voor een traditionele lesbundel, maar ga je mee met de onderwijsvernieuwing, dan heb je liever digitaal aangeleverd materiaal op maat. Opdrachten met een stukje theorie. Die verschillen zie ik nu toenemen, maar ik denk dat dit tijdelijk is. Het komt dichter bij elkaar zodra we doorhebben wat het beste werkt en het meest effectief is en beheersbaarheid."

Mp3'tjes

"Mijn beeld is dat we gaan naar een systeem met onze database met lesmateriaal als startpunt. Dat gaan we atomiseren, naar kleine eenheden. Dat betekent dat als we dat slim opbouwen de leerling daarin kan grasduinen. Dat hij eenmalig een bedrag betaalt en dan kan afnemen. Ongeveer zoals je mp3'tjes van het net downloadt."
"De mobiele telefoon is dan een zeer serieuze optie. Als een leerling een rozenperkje snoeit en hij denkt 'doe ik het wel goed?', dan is een van de middelen die hij bij zich heeft, zijn mobieltje. En als hij dan op zijn mobieltje bijvoorbeeld de zes stappen die hij moet nemen bij het snoeien, kan raadplegen, kan hij vooruit. En als je klaar bent, maak je een foto van het rozenperk en dat stop je in je portfolio. Dat mobieltje is toch steeds meer ons enige, altijd aanwezige hulpmiddel."
"Dus je hebt een leerobjectenbank waarin de leerlingen kunnen shoppen, bijvoorbeeld via de computer of een mobieltje. Dat is het beeld dat ik zie. En of je dat nu afrekent per klik of een keer per jaar, ach.., als het businessmodel daar maar in voorziet. En als het leren er maar beter van wordt."

Ton van den Born